KUBAS
KOS
GAŁKOWSKI

Co powinieneś wiedzieć zatrudniając osobę z Ukrainy?

KRÓTKI PORADNIK DLA PRACODAWCÓW

Po 24 lutego 2022 r. do Polski z Ukrainy przybyło już blisko/ponad trzy miliony osób, część z nich podjęła bądź będzie chciała podjąć w Polsce pracę. Na jakich zasadach mogą to czynić? Jakie obowiązki spoczywają na podmiocie, który chce powierzyć pracę obywatelowi Ukrainy? O czym należy pamiętać? W niniejszej broszurze wyjaśniamy te kwestie z uwzględnieniem specjalnych rozwiązań przyjętych w ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 12 marca 2022 r. poz. 583), (dalej: **„Ustawa"**) z uwzględnieniem zmian w Ustawie przyjętych w ustawach nowelizujących.

1. Na jakich zasadach obywatele Ukrainy mogą podjąć pracę w Polsce?

Ustawa wprowadza szczególne rozwiązanie przyznając **wszystkim obywatelom Ukrainy, którzy przebywają w Polsce legalnie, prawo podjęcia zatrudnienia** na uproszczonych zasadach (w stosunku do innych cudzoziemców).

Uprawnienie do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przysługuje obywatelom Ukrainy, którzy przebywają w Polsce legalnie, zatem ich pobyt został zalegalizowany na mocy Ustawy lub posiadają inne tytuły pobytowe.

Uprawnienie takie przysługuje więc dwóm grupom:

WSZYSTKIM OBYWATELOM UKRAINY, KTÓRYCH POBYT ZOSTAŁ ZALEGALIZOWANY *EX LEGE* NA MOCY USTAWY; Ustawa legalizuje zaś pobyt wszystkich obywateli Ukrainy, którzy przybyli do Polski z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państw począwszy od dnia 24 lutego 2022 r. i deklarują chęć pozostania w Polsce, a także nieposiadającego obywatelstwa ukraińskiego małżonka obywatela Ukrainy, o ile przybył on na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa i nie jest obywatelem polskim,

WSZYSTKIM INNYM OBYWATELOM UKRAINY PRZEBYWAJĄCYM LEGALNIE NA TERYTORIUM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W OPARCIU O "ZWYKŁE" PODSTAWY/TYTUŁY POBYTOWE, które nie uprawniają do wykonywania pracy bez dokonania dodatkowych formalności. Takimi tytułami legalizującymi pobyt są:

- **wiza krajowa oraz zezwolenie na pobyt czasowy** – Ustawa przedłuża legalność pobytu na tej podstawie: jeżeli ostatni dzień legalnego pobytu obywatela Ukrainy przypada w okresie od 24 lutego 2022 r., okres ważności tych tytułów pobytowych ulega przedłużeniu na mocy Ustawy do 31 grudnia 2022 r.;
- **wiza Schengen** (wydana przez polski organ lub inne państwo obszaru Schengen), **pobyt w ramach ruchu bezwizowego** lub na podstawie **dokumentu pobytowego** w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 1030/2002 (wydany przez władze państwa członkowskiego Unii Europejskiej zezwalający obywatelowi państwa trzeciego na legalny pobyt na danym terytorium) – Ustawa przedłuża legalność pobytu na tej podstawie: jeżeli ostatni dzień legalnego pobytu obywatela Ukrainy przypada w okresie od 24 lutego 2022 r., a pobyt ten rozpoczął się przed tym dniem, jego pobyt na mocy Ustawy uznaje się za legalny przez okres 18 miesięcy.

Oznacza to, że na podstawie przepisów Ustawy pracować w Polsce mogą zarówno Ukraińcy, którzy otrzymali prawo do legalnego pobytu, przekraczając granicę od 24 lutego 2022 r., oraz pozostali, którzy zgodnie z prawem przebywają na terytorium Rzeczypospolitej na mocy innych tytułów pobytowych.

Ponadto, do wykonywania pracy w Polsce na podstawie ogólnych regulacji uprawnia:

- zezwolenie na pobyt stały,
- zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,
- status uchodźcy,
- azyl,
- ochrona uzupełniająca,
- zgoda na pobyt tolerowany,
- zgoda na pobyt ze względów humanitarnych.

2. Czy do zatrudnienia obywatela Ukrainy konieczne jest pozwolenie?

Do zatrudnienia obywatela Ukrainy, który przebywa na terytorium Polski legalnie, nie jest wymagane zezwolenie na pracę, o ile zostanie dopełniony **obowiązek powiadomienia powiatowego urzędu pracy**. Obowiązek ten nie dotyczy obywateli Ukrainy przebywających legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w oparciu o „zwykłe" tytułu pobytowe uprawniające do wykonywania pracy bez konieczności uzyskiwania zezwolenia.

Obowiązek ten spoczywa na podmiocie powierzającym pracę (pracodawcy).

Powiadomienie właściwego powiatowego urzędu pracy powinno nastąpić **w ciągu 14 dni** od podjęcia pracy przez obywatela Ukrainy.

Powiadomienia takiego należy dokonać za pośrednictwem systemu teleinformatycznego: praca.gov.pl. [link]

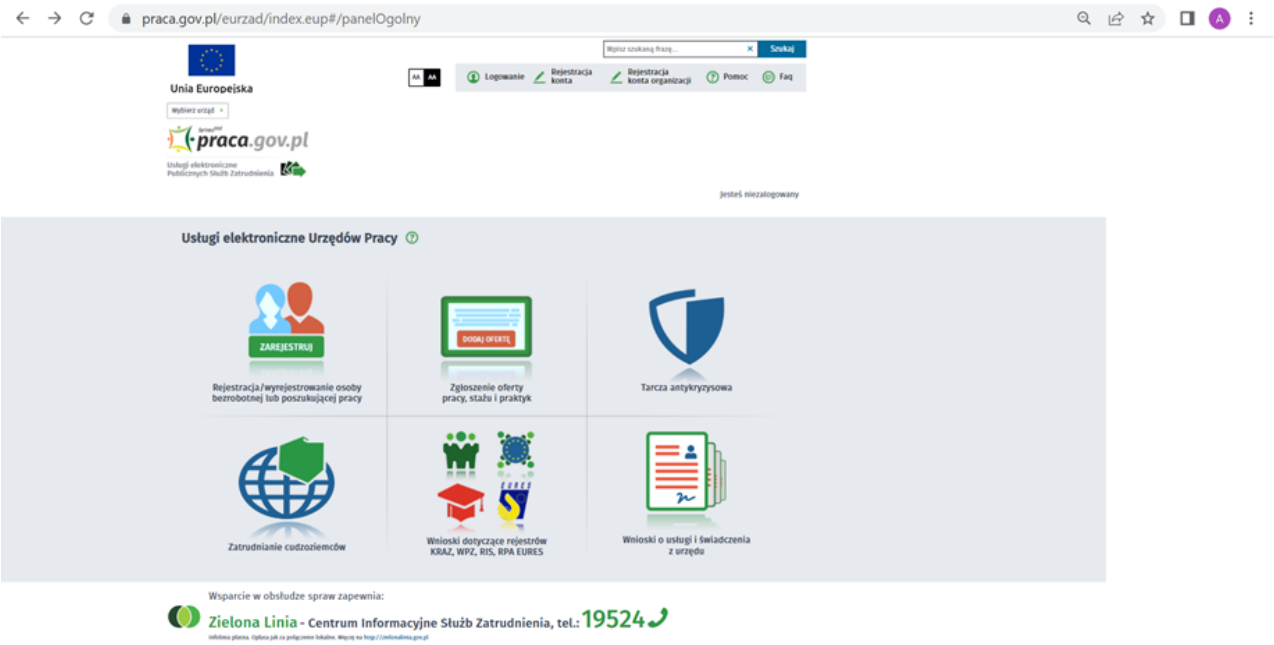

Zgłoszenia dokonuje się przez zakładkę („kafelek” „Zatrudnienie cudzoziemców”). [link]

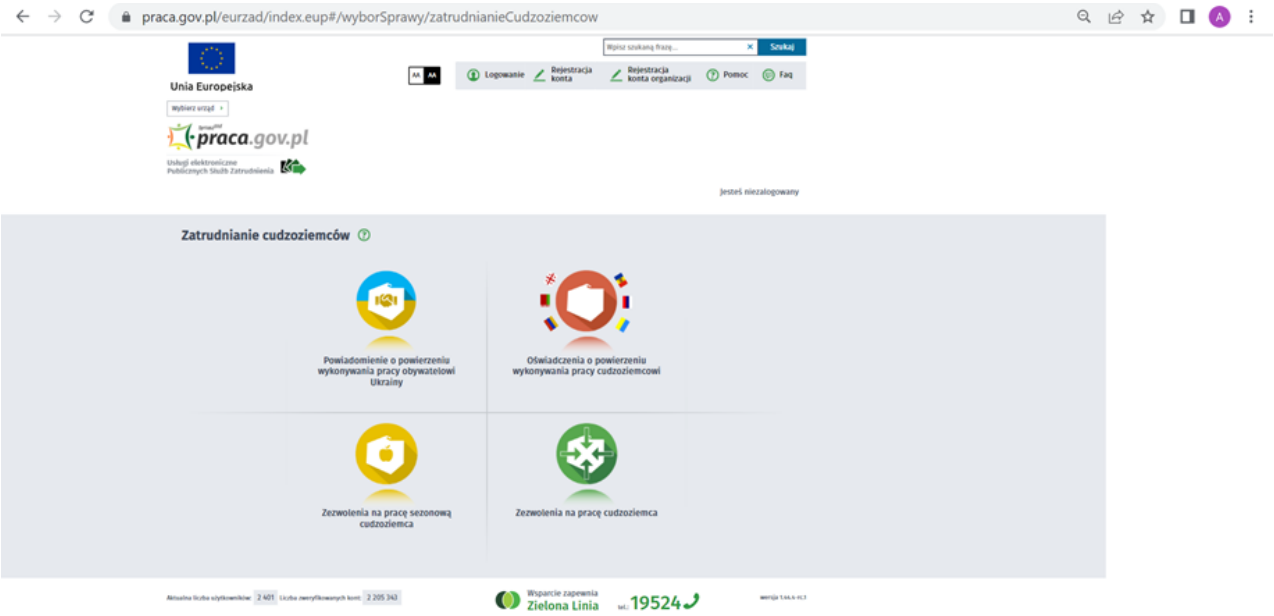

[link]

W powiadomieniu powinny zostać podane trzy rodzaje informacji:

- informacje dot. podmiotu powierzającego wykonywanie pracy,
- informacje dot. obywatela Ukrainy,
- informacje dot. powierzanej pracy.

Zob. szerzej odpowiedź na pytanie nr 3.

Niedopełnienie warunku powiadomienia prowadzić będzie do uznania, że obywatel Ukrainy został zatrudniony sprzecznie z przepisami i grozi karą dla pracodawcy np. grzywną.

3. Jakie dane należy podać w powiadomieniu?

W powiadomieniu składanym elektronicznie za pomocą portalu praca.gov.pl [link] wymagane jest podanie następujących danych:

DANE DOT. PRACODAWCY, TJ.:

- nazwa albo imię (imiona) i nazwisko,
- adres siedziby albo miejsca zamieszkania,
- numer telefonu lub adres poczty elektronicznej o charakterze służbowym,
- numer identyfikacyjny NIP i REGON - w przypadku podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą albo numer PESEL - w przypadku osoby fizycznej,
- numer wpisu do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia - w przypadku podmiotu powierzającego wykonywanie pracy obywatelowi Ukrainy, który prowadzi agencję zatrudnienia świadczącą usługi pracy tymczasowej,
- symbol PKD oraz opis wykonywanej działalności związanej z pracą obywateli Ukrainy.

DANE OSOBOWE OBYWATELA UKRAINY:

- imię (imiona) i nazwisko,
- data urodzenia,
- płeć,
- obywatelstwo,
- rodzaj, numer i serię dokumentu podróży lub innego dokumentu stwierdzającego lub pozwalającego ustalić tożsamość oraz państwo, w którym wydano ten dokument,
- numer PESEL – o ile został nadany.

INFORMACJE DOT. PODEJMOWANEJ PRACY:

- rodzaj umowy pomiędzy podmiotem powierzającym wykonywanie pracy a obywatelem Ukrainy,
- stanowisko lub rodzaj wykonywanej pracy,
- miejsce wykonywanej pracy.

4. W jaki sposób sprawdzić czy obywatel Ukrainy jest uprawniony do podjęcia pracy na podstawie przepisów Ustawy?

Aby korzystać z otwartego dostępu do rynku pracy wystarczająca jest pieczątka w paszporcie lub inny dokument poświadczający przybycie do Polski począwszy od 24 lutego 2022 r. z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi bądź posiadanie innych tytułów pobytowych, takich jak:

- wiza krajowa,
- zezwolenie na pobyt czasowy,
- wiza Schengen (wydana przez polski organ lub inne państwo obszaru Schengen),
- pobyt w ramach ruchu bezwizowego,
- pobyt na podstawie dokumentu pobytowego w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 1030/2002 (upoważnienie wydanego przez władze inne państwa członkowskiego UE zezwalające obywatelowi Ukrainy na legalny pobyt na danym terytorium).

Ponadto, do wykonywania pracy w Polsce na podstawie ogólnych regulacji uprawnia:

- zezwolenie na pobyt stały,
- zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,
- status uchodźcy,
- azyl,
- ochrona uzupełniająca,
- ochrona czasowa,
- zgoda na pobyt tolerowany,
- zgoda na pobyt ze względów humanitarnych.

(zob. też odpowiedź na pytanie nr 1)

5. Czy pracodawca ma obowiązek zawrzeć stosowne informacje w umowie o pracę o byciu uprawnionym przez obywatela Ukrainy do podjęcia pracy na terenie Polski?

Przepisy prawa nie regulują tej kwestii. Jednakże, dla zabezpieczenia interesów pracodawcy rekomendujemy zawarcie takiego postanowienia. Przykładowe postanowienie zostało zamieszczone poniżej:

> „Pracownik oświadcza, że na dzień zawarcia niniejszej umowy przebywa w Polsce legalnie,
>
> - z uwagi na to, że na terytorium Polski przybył z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi w dniu [wskazanie daty przybycia];
> - na podstawie [wskazanie na tytuł pobytowy]
>
> i jest świadomy konsekwencji prawnych podania fałszywych informacji. W razie utraty takiego uprawnienia pracownik poinformuje o tym pracodawcę niezwłocznie."

6. Jakie obowiązki spoczywają na pracodawcy?

Osoba powierzająca pracę obywatelowi Ukrainy poza dopełnieniem obowiązku powiadomienia (zob. pytanie nr 2) musi przestrzegać wszystkich innych obowiązków spoczywających na pracodawcy, a także pamiętać, że wynagrodzenie wypłacane cudzoziemcowi nie może być niższe niż płaca minimalna lub minimalna stawka godzinowa.

Na pracodawcy ciąży również obowiązek zgłoszenia pracownika do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego w ciągu 7 dni od dnia podjęcia przez niego pracy.

7. Jaką umowę można zawrzeć z obywatelem Ukrainy ?

Ustawa nie wprowadza w tym zakresie szczególnych uregulowań, obowiązuje swoboda w dobrze umowy. Może to być dowolny rodzaj umowy o pracę bądź umowy cywilnoprawnej (np. umowa zlecenia, umowa o dzieło).

Zgodnie z przepisami prawa pracy, rekomendujemy zawarcie z obywatelem Ukrainy umowy pisemnej, która uwzględnia warunki zawarte w powiadomieniu zgłoszonym do powiatowego urzędu pracy. Jeżeli natomiast nie zachowano formy pisemnej, pracodawca przed dopuszczeniem pracownika do pracy ma obowiązek potwierdzić pracownikowi na piśmie ustalenia co do stron umowy, rodzaju umowy oraz jej warunków.

8. W jakim języku powinna być zawarta umowa z obywatelem Ukrainy?

Zasadą jest, że w obrocie prawnym związanym z prawem pracy na terytorium Polski, dokumenty powinny zostać sporządzone w języku polskim. W przypadku zatrudniania obywateli Ukrainy w oparciu o regulacje Ustawy pracodawca nie ma prawnego obowiązku przedstawienia przed podpisaniem umowy o zatrudnienie jej tłumaczenia na język zrozumiały dla cudzoziemca (obowiązek ten dotyczy bowiem tylko cudzoziemców, od których wymagane jest uzyskanie zezwolenia na zatrudnienie). Oczywiście, warto tego wymogu dochować.

9. Czy obywatelowi Ukrainy należą się świadczenia wynikające z ubezpieczeń społecznych?

Na podstawie zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych ZUS pracownik będący obywatelem Ukrainy ma prawo do:

- świadczeń w razie choroby, bądź wypadku przy pracy,
- świadczeń z tytułu macierzyństwa,
- bezpłatnego korzystania ze służby zdrowia (nie dotyczy umów o dzieło) – jednak z zastrzeżeniem, że prawo do świadczeń opieki zdrowotnej przysługuje obywatelom Ukrainy wymieniowym w grupie I w pytaniu nr 1 już z treści samej Ustawy i nie muszą oni pozostawać w stosunku pracy na terytorium RP by móc korzystać z bezpłatnej opieki medycznej.

10. Od którego momentu obywatele Ukrainy mogą podjąć pracę w Polsce?

W związku z obowiązywaniem Ustawy, obywatele Ukrainy przebywający legalnie w Polsce mogą podejmować pracę już teraz.

11. Czy przepisy Ustawy mają zastosowanie również do obywateli innych Państw, którzy uciekli z terenu Ukrainy?

Przepisy wskazane w Ustawie nie mają zastosowania do obywateli innych krajów, którzy stale mieszkali w Ukrainie i uciekając przed wojną, przybyli do Polski (poza małżonkami Ukraińców, którzy przybyli do Polski począwszy od 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy).

12. Czy obywatel Ukrainy ma możliwość rejestracji jako bezrobotny?

Obywatel Ukrainy ma taką możliwość – może się zarejestrować oraz zostać uznany za osobę bezrobotną albo poszukującą pracy. Do obywateli Ukrainy nie będzie stosowane kryterium wieku – 60 lat w przypadku kobiet i 65 – mężczyzn. Oznacza to, że również osoby starsze będą mogły się rejestrować.

13. Czy obywatel Ukrainy może założyć własną działalność gospodarczą na terenie RP?

Obywatel Ukrainy może założyć działalność gospodarczą na takich samym zasadach jak obywatel Polski. Warunkiem jest jedynie posiadanie numeru PESEL.

14. Czy istnieją jakieś limity w kwestii zatrudniania pracowników z Ukrainy?

Obecnie obowiązujące przepisy nie wprowadzają takich limitów. Jednak w Ustawie znajduje się możliwość wydania rozporządzenia, w którym określona zostanie liczba Ukraińców, którym pracodawca może powierzyć wykonywanie pracy, ustalona w stosunku do liczby wszystkich zatrudnionych – na ten moment nie zostało wydane rozporządzenie w tym zakresie.

15. Czy pracownika z Ukrainy obowiązują przepisy BHP?

Ułatwienia w zatrudnieniu obywateli Ukrainy nie zwalniają z obowiązku zachowania całokształtu przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących zatrudnienia nowego pracownika. Pracodawca nie jest zwolniony z zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy wynikających z odrębnych rozporządzeń oraz zapisów kodeksu pracy.

16. Czy obywatel Ukrainy może wykonać w Polsce zawód wymagających szczególnych kompetencji?

Obywatele Ukrainy, którzy będą chcieli uzyskać pełne uprawnienia zawodowe w Polsce co do zasady będą potrzebowali nostryfikacji dyplomu ukończenia studiów wyższych (czyli uznania dyplomu uzyskanego za granicą za równorzędny z dyplomem ukończenia studiów wyższych w Polsce).

> Nostryfikacja dyplomu następuje na wniosek, do którego należy załączyć oryginał dyplomu uzyskanego za granicą, kopie dokumentów pozwalających ocenić przebieg studiów i efekty kształcenia oraz czas trwania studiów, jak np. suplement do dyplomu czy wykaz ocen. Organem, który jest właściwy do dokonania nostryfikacji dyplomu, jest rada jednostki organizacyjnej uczelni. Starosta, na wniosek bezrobotnego może sfinansować z Funduszu Pracy opłatę pobieraną za postępowanie nostryfikacyjne.

W przypadku zawodów medycznych, w Polsce funkcjonują już uproszczone zasady dotyczące udzielania prawa wykonywania zawodu dla medyków spoza UE, które wprowadzono ze względu na pandemię, a kolejne ułatwienia, obejmujące obywateli Ukrainy wprowadziła Ustawa. Obywatelowi Ukrainy, który uzyskał kwalifikacje lekarza lub lekarza dentysty poza terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, można udzielić zgody na wykonywanie zawodu oraz przyznać warunkowe prawo wykonywania zawodu, jeżeli spełnia określone w Ustawie warunki. Wnioski składa się do Ministra Zdrowia, który w drodze decyzji administracyjnej udziela zgody na wykonywanie zawodu. Co więcej, medyk ma obowiązek zgłoszenia ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, w jakim podmiocie leczniczym i na jaki okres został zatrudniony, w terminie 7 dni od dnia rozpoczęcia udzielania

świadczeń zdrowotnych w tym podmiocie. Brak dokonania zgłoszenia może stanowić podstawę do cofnięcia zgody.

Również obywatele Ukrainy, którzy uzyskali w ich kraju dyplom psychologii, mogą świadczyć usługi psychologiczne obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym udzielać świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenie uzależnień przez okres 18 miesięcy liczonym od 24 lutego 2022 r. bez konieczności nostryfikacji dyplomu.

Ponadto, zgodnie z nowelizacją Ustawy obywatele Ukrainy będą mogli być również zatrudniani na stanowiskach pomocniczych i obsługi w jednostkach samorządowych (kandydatów nie będzie dotyczył obowiązek potwierdzenia znajomości języka polskiego).

Kraków

Nowa Kamienica
ul. Rakowicka 7
PL 31-511 Kraków
tel. +48 12 619 40 40
fax +48 12 619 40 52

Warszawa

Budynek "Focus"
al. Armii Ludowej 26
PL 00-609 Warszawa
tel. +48 22 206 83 00
fax +48 22 206 83 02

www.kkg.pl